

מסורת הש"ס

ואיש סבונה ידלנה. היצן מה היה כלבו של עולא שהיה מסתכל זו: ואינסו **נמאן סברוס**. עולא ורצה שלא לרו ליהודות לדברי רבי **זבא:** **עמא דבר.** נוהג: **זאור ששצת.** שהיה נשצת שלדק היום ומכל מקום ממלאכת עזירה שצת שלדק צהימר כגון של חיה ושל חולה או נר הדולק מערב יום הכפורים מברכין אף צמואלי יום הכפורים דההיא צרכה משום דדבר חידוש הוא לו שלא נהנה מן האור היום: **זאור היואל מהעליס.** דנצרה עשוי אין מנצרכין עליו צמואלי יוה"כ אלא צמואלי שצת שאף הוא תחילת צריית אור: **רבי מפורן.** רבי כשרואה אור מנצך עליו מיד וכשמציאין לו בשמים לסוף שעה מנצך עליהן: **מננסן.** על הכוס כמו שאנו עושין: **זאר.** זארה של מרים סלע שיאלו ממנו המיס על ידי משה ועגול כמין כברה היה ומתגלגל עמהן כל מקום שהולכין: **נחב.** קריאת שם האומיות: **המנכב** חקיקתן וזורתן כך שמעתי. ולי נראה כחז זו היא חקיקת זורתן והמנכב הוא עט ומרט שנכבב צו חקיקת הלוחות כי ההיא דקדושין (דף כא:): **מניין** לנצות הסול והסירה והמנכב ונרלין דברי דקרייה לא קרי ליה **נחב:** **ומערה שעמד צו משה.** ושמתין צנקרת האור^א עד עברי (שמות לג) וכן צאלהו וילך עד הר האלהים חורב ויצא שם אל המערה וילן שם (מלכים א יט): **לנלוט אס הרשעים.** עדת קרמ: **והפרד.** אין כל חדש תחת השמש ופרד ראשון נצרה מן הארץ ולא צא מן הכלאים: **האיל** של אברהם: **השמיני.** כמין מולעת היה ואין כל דבר קשה עומד צפניו שלא יתפרק וצו צנה שלמה את הציט מנסכת גיטין (דף סח:): **לנצב.** טנלי"ש של צרול: **לנצבא** שעושין עכשוי הנפחים: **לנצבא מעענידי.** על ידי צצת אחרת היא עשויה שאוחזה לנצת ומכה צקורנס עד שנעשית ונצתא קמייתא מאן ענדא: **הא לאי.** צאמת על כרחך צריה צדי שמים היא: **יעשנה דפוס.** על ידי יציקה כמו שיוקין כלי כסף וכלי נחשת: **ויקענעט ליון.** כולה וכלה מהר: **ראשיס דרכו.** קודם לשאר דרכיס והא דלמרון לעיל הכחז צערב שצת צתכנן של לוחות וזו הייתה כתובה מתחילה ^א **צאש** שחורה על גבי לננה: **נעורס הריס יולדו.** צראת מדת תשובה: **סעז אנוש עד דא.** עד ידא לנצו לפניך: **מקוס.** מוקדם לעולם: **מאסתמו** קודם לעולם: **ספסא.** שכל המתפתה ציצרו נופל סס^א: **מרוס מראשון.** מרוס הוא צערצות מראשון מקודם העולם וכן מקוס מקדשנו נצרה מראשון: **חללא.** חלל של גיהנס קודם צריית העולם ומירוצא הוא: אין לו **נציה עולמים.** שהוא אור של גיהנס: **חור וכללא.** לקרותו טוצ לפי שסרשעים נידונין צו: **אלא.** ודאי אור דגיהנס נצרה צשני שצצת והא דמניא לעיל אור צערב שצת זאור דידן ודמניא צרישא צמו"ש לא מיקשי כלן צמחשצבה כלן ציצירה צערב שצת עלה צמחשצבה ליצירות ולא נצרה עד מוצאי שצת: **וטחן.** טח והכה וספסף זו צו: **דושי חמורוס.** מקראות סמומים: **פסול סיה.** שאחיו מאלמו היה אציו כדמפרש שצא לנעון על אמו והוליד: **אלה צני שעיר וגו'.** ולנעון וענה אלמא אחי הוו וכתבי אלה צני לנעון ואיה וענה אלמא צנו היה: שמואל קרי ליה **רצא** צבור מלכא משום דצקי היה צדייין והלכתא כוחיה צדיינ^א כדין היואל מפי המלך שמתקיים ושצור מלך פרסיס היה צימי צנא:

תורה אור השלם

- ↑ קנני ראשית דרברו קדם מופעילו מאן: משלי ח כב
- ↑ בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותכל ומעולם על עולם אתא: תהלים צ ב
- ↑ תשב אנוש עד דקא ותאמר שובו בני אדם: תהלים צ ג
- ↑ וישע יי אלהים גן בעדן מפקדם וישם שם את האדם אשר יצר: בראשית ב ח
- ↑ כי ערוך מאתמול תפתח גם היא לפלך: הובן העומק הרחב מדרגתה אש ונעים הרבה נשמת יי כנחל ונפרת בקרנה בה: ישעיהו לג ל
- ↑ כפא כבוד מרוס: פסאשון מקום מקדשנו: ירמיהו יז יב
- ↑ יהי שמו לעולם לפני שמש יצון שמו ויתברכו בו כל גוים ואשרוהו: תהלים עב ז
- ↑ ויצאו ויראו בפגרי האנשים הלשענים בי כי תולעקם לא תמות ואשם לא תכבה ויהי דראון לכל בשר: ישעיהו סו כד
- ↑ וירא אלהים את כל אשר עשה ורעה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום השמיני: בראשית א לא
- ↑ ואלה בני צבעון ואיה ונעה הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ברעותו את הקמרים לצבעון אביו: בראשית לו כד
- ↑ אלה בני שעיר החורי ישיב הארץ לטון ושולך וצבעון ונעה: בראשית לו כ

- ↑ דורשי חמורות. קשריס וסמומים הכלולים חמרה (נברכות כד). **שבא צבעון** על אמו והוליד ממנה ענה. נמלא שהוא אחיו וצנו (רשב"ם ב"ב קסח:). וצנו רבה. רבה נמי קרי טעור מלא, דהלכתא נמי חמיה (רשב"ם שם ועיי גימין טד:).

מוסף רש"י

דורשי חמורות. קשריס וסמומים הכלולים חמרה (נברכות כד). **שבא צבעון** על אמו והוליד ממנה ענה. נמלא שהוא אחיו וצנו (רשב"ם ב"ב קסח:). וצנו רבה. רבה נמי קרי טעור מלא, דהלכתא נמי חמיה (רשב"ם שם ועיי גימין טד:).

מוסף תוספות

א. דילמא הא דחשיב ענה עם בני שעיר היינו משום דבני בניו היו הם כבנים ולעולם הוה בן צבעון מאשתו ולא מאמו. מוס' ר"פ. ב. דאלה בני שעיר דחשיב ענה היינו משום אשתו של שעיר קרי להו בני שעיר. מוס' שאנך.

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

נר.

לש א מיי פכ"ט מהל' שנת הל' כד סמנ עשין טט טו"ש"ע א"ח ס"י רלח סק"ף א וס"י מרעד ס"ד: ורע אלמס צריות פ"ח דף מנ:]:

ב ג מיי שס הל' כ טו"ש"ע שס ס"י רלח סק"ף ח:

גיליון הש"ס

רש"י ר"ה ראשית דרברו בו' באש שחורה ע"ג לבנה. עיי נכש"י שיר האסיים צסוקו קולותיו תמלס צסוקו כעורכ:

לעני רש"י

טנצילי"ש יצבת.

רבינו חננאל

ראובנין עלייהו הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת ברייתו הוא, וכיון שרואו מברך עליו מיד, ר' יהודה אומר סודרן על הכוס, ואמר ר' יוחנן הלכה כהכוס, ופרקינן לא קשיא, הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת ולא ביום הכפורים באור היוצא מן העצים ומן האבנים, והא דאמר משמיה דר' אלעזר מברכין אפילו ביוה"כ בשבת, ופירש רב חנמן בר יצחק בואלו דברים ב"ש ובי"ה בסעודה, באור ששבת ממלאכת כבודיה. תניא נמי הכי עשית שריתיה ודלקת וחוללת בשבת כלה, במוצאי שבת מברכין עליה, ואקשינן ואור במוצאי שבת איברי, והתניא אלו דברים ששבתא בערב שבת בין השמשות, באר שריתיה מחלכת עם ישראל, ומן שריר להם, וקשת דכתיב את קשתי נתתי בענן, כתב מכתב, פירוש כתב, צורת האותיות. מכתב צירוף האותיות להיות חיבה להיקרות במילה. ד"א כתב, אלו כ"ב אותיות כתב הקודש שאנו כותבין בו ומשמטין בו. מכתב הוא קראא שרטוטנו שגראא ונקרא מכל דצ מארבעה צדדין, והוא הכתוב על הלוחות, והוא שפירש הכתב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות. ולוחות כמשמען. וקבר משה רבינו, ומערה כחב. אבל אלו אותיות שהיא נקריית הגור שעמד בה משה רבינו ואליהו זכור לטוב. ופתיחת פי האותן בלעם, ופתיחת פי הארץ לבלוע קרח. ור' יאשיה אמר אף האיל הנאחו בסכך, והשמייר שבו בנה שלמה את בית המקדש. ר' נחמיה אומר משום אביו אף האור ופרד, ר' יהודה אומר אף הצבת. קתני מיהא ר' נחמיה אומר דאור בין השמשות נברא. ופרקינן האי אור גיהנים הוא, אבל אור דידן במוצאי שבת איברי, ואקשינן איני הוא גיהנים אחר שבבעדי דברים שנבראו קודם בריאת העולם הוא, ואלו הן תורה ותשובה בו עין וגיהנם כסא הכבוד ובית המקדש ושובו למשיח. ופרקינן

אלה בני שעיר החורי וכו' מלמד שבא צבעון על אמו. תימא דציט נוחלין (צ"ג קטו:). מוסח מהאי קרא דציט ציטס כציטס וא"כ מונלן שצא על אמו^א ועוד לא מצינו בכל הסורה שיקראו לנן אשמו צנו והכא אמר דלחיי קרי ליה צנו לפי שנוצר מאשמו^ב ו"ל דקרי ליה צנו לפי שהיה צן צנו דלמערין ציט נוחלין והכא דייק שצא על אמו מדלח כתיב ליה שהיה ענה לחודיה ש"מ לפי שהיה נמי צן אשמו של שעיר כחציה קרא הכא עם שאר צני שעיר: אין

במוצאי יום הכפורים רבי מפורן רבי חייא מכנסן אמר רבי יצחק בר אבדימי אע"פ שרבי מפורן חוזר וסודרן על הכוס כדי להוציא בניו ובני ביתו ואור במוצאי שבת איברי והא תניא ^א עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות אלו הן באר והמן וקשת כתב ומכתב והלוחות וקברו של משה ומערה שעמד בו משה ואליהו פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים רבי נחמיה אומר משום אביו אף האור והפרד ר' יאשיה אומר משום אביו אף האיל והשמייר רבי יהודה אומר אף הצבת הוא היה אומר צבתא בצבתא מתעבדא וצבתא קמייתא מאן עבד הא לאי בריה בידי שמים היא אמר ליה אפשר יעשנה ברפוס ויקבענה כיון הא לאי בריה בידי אדם היא לא קשיא הא באור דידן הא באור דגיהנם אור דידן במוצאי שבת אור דגיהנם בערב שבת ואור דגיהנם בערב שבת איברי והא תניא ^א שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב ^א יה' קנני ראשית דרכו תשובה דכתיב ^ב בטרם הרים יולדו וכתיב ^ג תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם גן עדן דכתיב ^ד ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם גיהנם דכתיב ^ה כי ערוך מאתמול תפתח כסא הכבוד ובית המקדש דכתיב ^ו כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו שמו של משיח דכתיב ^ז יהי שמו לעולם לפני שמש יצון שמו אמרי חללה הוא דנברא קודם שנברא העולם ואור ידיה בערב שבת איברי והתניא רבי יוסי אומר אור שנברא הקב"ה בשני בשבת אין לו כבייה לעולם שנאמר ^א ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה ואמר רבי בנאה בריה דרבי עולא מפני מה לא נאמר כי טוב בשני בשבת מפני שנברא בו אור של גיהנם ואמר רבי אלעזר אע"פ שלא נאמר בו כי טוב חזר וכללו בששי שנאמר ^א וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד אלא חללה קודם שנברא העולם ואור ידיה בשני בשבת ואור דידן במחשבה עלה ליבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת דתניא ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נבראו עד מוצאי שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה והביא שני אבנים ^א וטחנן זו בזו ויצא מהן אור והביא שתי בהמות והרכיב זו בזו ויצא מהן פרד רבן שמעון בן גמליאל אומר פרד בימי ענה היה שנאמר ^א הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ^ב דורשי ^א חמורות היו אומרים ענה פסול היה לפיכך הביא פסול לעולם שנאמר ^א אלה בני שעיר החורי וכתיב אלה בני צבעון ואיה וענה ^א אלא מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה ודילמא תרי ענה הוו ^א אמר רבא אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומגו ^א רבא איבא דאמרי אמר ר"פ אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומגו ^א רבא אמר קרא הוא ענה הוא ענה דמעיקרא תנו רבנן ^א עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן באר ומן וקשת הכתב והמכתב והלוחות קברו של משה ומערה שעמד בה משה ואליהו פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה ויש אומרים אף המזיקין ויש אומרים אף בגדו

חללה של גיהנם נבראת קודם בריית העולם ואור של גיהנם נברא בשני בשבת, אור דידן עלה במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת. ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה בינה באדם מעין דוגמא של מעלה, והביא שתי אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור, והביא מין סוס ומין חמורה והרכיבין זו על זו ויצא מהן פרד וכו'. ת"י עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן מן ובאר וכו'. ויש אומרים אף מקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה ובגדו של אדם הראשון והמזיקין.

עין משפט ונר מצוה